

Adam Borzič

Milé čtenářstvo Tvaru,

ve čtvrtém letošním čísle přinášíme rozhovor s historičkou umění Milenou Bartlovou, jednou z našich nejpозорuhodnějších intelektuálních osobností. Asociují se mi s ní dva pojmy: komplexnost a přirozená autorita. Vzpomínám si, že když jsem ji poprvé viděl osobně, trochu jsem se jí bál. Připadala mi vznešená a trochu přísná. Bylo to v době iniciativy Zachraňte kulturu 2013, kdy jsme oba řečnili na pódiu před ministerstvem kultury proti snaze zlikvidovat kulturu živou. To, co naše tehdejší projevy spojovalo, byla snaha ukázat, že škrty v oblasti kultury nejsou ojedinělým aktem zlovolných jedinců, ale že zapadají do celkového schématu neolibérální ideologie. Každopádně od oné „jogurtové“ demonstrace za živou kulturu jsem si Milenu Bartlovou oblíbil také lidsky. I v našem rozhovoru se projevuje její nevídaná intelektuální celistvost, schopnost myslet politicky a současně duchovně, rozumět světu eticky i esteticky, vnímat komplexnost organického života. Skutečnost, že do Milenina pohledu na svět patří i astrologie, tuhle komplexnost až renesančního typu jen potvrzuje. A autorita? Jeden čas jsem měl z jejích prorockých šlehů na sociálních sítích, jež se týkaly klimatické krize, pocit, jako když čtu středověké kazatele, ovšem tentokrát zvěstující obrat k živé Zemi. Není tedy divu, že se mi před časem Milena Bartlová zjevila jako samotná Gaia. Alespoň tak mi ji odhalila báseň: jako bytost z mechu a bláta, z hromů a květin.

Rozhovor s Milenou Bartlovou jsme připravili i vzhledem k nedávnému vydání její mimořádné knihy *Zeny, které nechtěly mlčet*, v níž se věnuje veřejnému působení své matky a svých babiček. Je tedy nanejvýš logické, že se v rozhovoru, který vedl Lukáš Senft, objevuje téma feminismu. Bartlová o něm lakonicky, avšak výstižně říká: „Feminismus pro mě znamená jednoduše to, že žena je také člověk. A pokud mluvíme o tom, že máme společnost, kde všichni lidé mají mít stejnou šanci a rovná práva, tak lidé znamená muži i ženy a kdokoli další.“ V Tvaru za mé éry není feminismus sprosté slovo. I proto v tomto čísle najdete připomenutí třiceti let od založení Gender Studies z pera Aleny Zemančíkové.

Dále bych rád upozornil na jiskřivou ukázkou z chystaného románu Ivany Myškové *Otálení*. A konečně na esej „Jaguáří pivo“ od Markéty Jakešové, který se věnuje myšlení brazilského antropologa Eduarda Viveira de Castra, jenž u nás zatím není příliš známý. Zve nás, abychom se podívali na svět amazonskýma očima, „kde člověk není ten, kdo se pozvedl nad všechno ostatní živé, ale naopak všechno živé kdysi bylo, nebo dokonce svým způsobem stále je, lidské“, jak shrnuje autorka eseje.

Přeji vám živé čtení. ■

TVAR INFORMUJE

Knižní veletrh v Bologni
21.-24. března 2022

Knižní veletrh v Bologni (Bologna Children's Book Fair) zaměřený na literaturu pro děti a mládež se letos uskuteční od 21. do 24. března.

inzerce

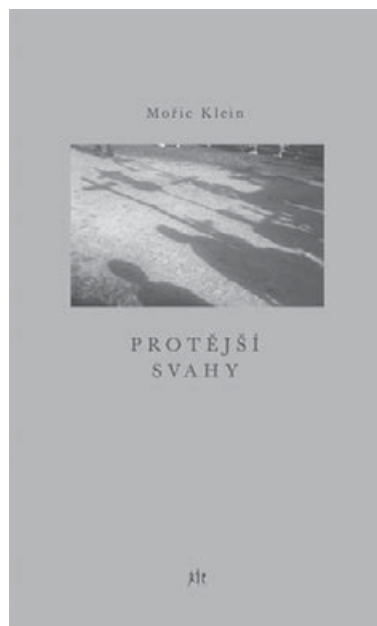
A2 – dobře vyhozené peníze!

Předplaťte A2 kulturní čtrnáctidenní kamarádovi, který má hluboko do kapsy, své oblíbené instituci nebo třeba mámě, protože ji máte stejně nejradši, za nedotovanou cenu.

Roční Férové předplatné A2 za 1471 Kč objednávejte na adrese
distribuce@advojka.cz

Čabajka

Jaká je pravděpodobnost, že ve vlaku, ve kterém jedu a čtu, jedete a čtete? A což teprve, kdyby kniha, kterou držím v ruce, byla stejná jako kniha, kterou držíte v ruce vy? Jaký bychom to byli pěkný párek!

Dva muže, které pozoruji, dělí deset let, ale zřetelně mají něco společného – mimo jiné i můj noční stolek, na kterém jsou nuceni se zdvořile tísnit. Anebo, a podstatněji, zkoumavý pohled upřený na druhou stranu, kamsi naproti, za bezprostřední mez osobního zájmu.

Básník a malíř Matěj Lipavský (1985) nespěchá se sbírkami, možná proto, že je prokládá vysokou vrstvou obrazů. „Na protějšší skále / svítí bříza jako nahé tělo,“ črtá si pozorné oko na s. 48. Autorovy skici ze souboru *Genciána* (Host) si drží určitou plachou zastřenost, která čeká na čtenářovu účast. Plátno draperie halící originál prožitku zvedají jen občasné akce příběhotvorných sloves: „napřed si přečteš konec / ať víš že zůstanou spolu“ (s. 20), „vynosil sádrové hlavy z kompostu“ (s. 32), „Plakal jsem a myl nádobí za čtrnáct dní“ (s. 65). Z křehkého textu se při bedlivějším čtení vyloupne přesný Smíchov i snadno rozbitná vázcnost společného lidského času.

Kdo někdy prosával hodiny nad rukopisem, ví, že je třeba děkovat blízkému okolí, pokud totiž během toho očistce vydrží zůstat autorovým blízkým okolím. Matěj Lipavský na ně myslí v úvodu sbírky, Mořic Klein (1976) je ve své knize prostě shromáždil a zakotvil. *Protějšší svahy* (Dauphin) se svobodně přelévají mezi básnickou sbírkou, sbírkou povídek, záznamem snů a nesoustavným osobním deníkem. „V noci, ve které páter Antonín Odvárka zemřel, se mi o něm zdálo: jak letí“ (s. 29). Duše neustále hmatá po smyslu zkušenosti, paměť sahá za hranice času a člověk z nich vyrobený nevystačí v životě jen s jediným formátem záznamu. Klein se to všechno rozhodl prostě složit na hromadu knihy, která tak vytvořila nesamozřejmá sousedství mezi událostmi – vždyť některé texty na svou chvíli čekaly víc než patnáct let (viz třetí oddíl knihy nazvaný *Chůze v čase*). Tento způsob je možné přijmout – což se patrně stane, jestliže čtenář s autorem na základě vztahu k událostem uzavře spojení – nebo odmítnout jako příliš ztříštěný. Spojnicí, sponou knihy je i v případě tohoto spisovatele trvalá potřeba být vnímavě účasten příběhů druhých, i kdyby z nich zbyly už jen ruiny. Možná je za odklonem od já prostá potřeba uniknout vlastním domovům. Pro empatickou optiku vypravěče to je ale jistá výhoda. „Vždycky chci být / spíš na protějšším svahu, / než po kterém právě jdu“ (s. 86). ■

možná je za odklonem od já prostá potřeba uniknout vlastním domovům. Pro empatickou optiku vypravěče to je ale jistá výhoda. „Vždycky chci být / spíš na protějšším svahu, / než po kterém právě jdu“ (s. 86). ■

49 SLOV O PRÓZE Alena Wagnerová: Dvojitá kaple, Maraton, Praha 2021

Pavel Janoušek

Reedice zajímavého, lež zapomenutého ne-příběhového debutu autorky, narozené 1936. Próza, jíž se tato s empirií a vypravěčskou

dovedností třicátice vrací do dětství a dospívání, aby zpřítomnila myšlení dívky, která má intenzivní potřebu pojmenovat sebe sama, hledat svůj vztah k rodičům, ale i k idejím a režimům, které ji utvářely. ■

VÝZVA

ČLC – podpora autorské mobility

Moravská zemská knihovna v Brně, sekce České literární centrum, vyhlašuje program na podporu výjezdů českých autorek a autorů na literární akce v zahraničí (festivály, autorská čtení, křty, přednášky, debaty apod.). O podporu výjezdu může žádat organizátor/ka akce nebo autor/ka.

Uzávěrky pro zaslání žádostí:

31. 5. 2022 (na období od 1. 9. 2022 do 15. 12. 2022)
31. 10. 2022 (na období od 1. 1. 2023 do 31. 8. 2023)

Finanční podpora pro organizátory/ky může pokrývat maximálně 70% celkových nákladů na akci. Podporu lze žádat na autorský honorář, cestovné, stravné, ubytování, propagaci, náklady na tlumočení a náklady na moderaci akce. Finanční podpora pro autory/ky může pokrývat až 100% celkových nákladů. Autor/ka má možnost žádat o honorář, cestovné a stravné. Více informací na <https://www.czechlit.cz/cz/grant/mobilita/>. Vyplněné formuláře zasílejte na adresu: info@czechlit.cz

